

KARAS,

išgelbėjęs mano gyvenimą

KIMBERLY BRUBAKER BRADLEY

KARAS,
išgelbėjęs mano
gyvenimą

Versta iš
Kimberly Brubaker Bradley
THE WAR THAT SAVED MY LIFE
Dial Books for Young Readers,
New York, 2015

Knygos leidybą finansuoja Lietuvos kultūros taryba ir
Lietuvos Respublikos kultūros ministerija

LIETUVOS
KULTŪROS
TARYBA

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS MINISTERIJA

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

© Tekstas, Kimberly Brubaker Bradley, 2015

© Viršelio iliustracija ir priešlapai, *Goodname Studio*, 2017

Pirmą kartą 2015 metais anglų kalba Jungtinėse Amerikos Valstijose pavadinimu *The War That Saved My Life* išleido *Dial Books for Young Readers*, kuri yra *Penguin Group (USA) LLC* leidybos ženklas.

Išleista susitarus su *Andrew Nurnberg Associates Baltic*.

Visos teisės saugomos. Nei ši knyga, nei kuri nors jos dalis negali būti atkuriamą, perduodama ar įkeliamą į informacijos paieškos sistemas jokia forma ir jokiais būdais – nei grafinėmis, nei elektroninėmis ar mechaninėmis priemonėmis.

Ji negali būti kopijuojama ar įrašoma be rašiško leidėjo sutikimo.

© Vertimas į lietuvių kalbą, Inga Tuliševskaitė, 2017

© Leidykla „Nieko rimto“, 2017

© „Linksmoji karvytė“, 2017

ISBN 978-609-441-440-4

KIMBERLY BRUBAKER BRADLEY

KARAS, išgelbėjęs mano gyvenimą

Iš anglų kalbos vertė Inga Tuliševskaitė

Vilnius
2017

Skiriu Kathleen Magliochetti,
kuri pirmoji supažindino mane su Anglija

PIRMAS skyrius

– Ada! Traukis nuo lango! – sugriaudėjo mamos balsas. Sugriebusi mane už rankos trūktelėjo taip, kad nupuoliau nuo kėdės ir skaudžiai žnektelėjau ant grindų.

– Aš tik pasisveikinau su Stivenu Vaitu.

Žinojau, nereikia atsikalbinėti, bet mano liežuvis kartais aplenkdamas mintis. Tą vasarą tapau kovotoja.

Mama skėlė man antausį. Galingą. Loštelėjau ir mano galva trenkėsi į kėdės koją. Akimirką pamačiau žvaigždes.

– Negali su niekuo kalbėti! – rėkė mama. – Per savo širdies gerumą leidžiu tau žiūrėti pro langą, bet ir jį tuoj užkalsiu, jei iškiši lauk nosį ir dar su kuo nors šnekėsies!

– Džėmis lauke, – išlemenau.

– O ko jam nebūti lauke? Juk jis ne luošys. Ne toks kaip tu, – atkirto mama.

Kietai suspaudžiau lūpas, kad neišsprūstų žodžiai, kurie jau veržėsi lauk, ir papurčiau galvą nuvydama šalin mintis. Tada pastebėjau ant grindų kraujo dėmę. Vaje. Liko neišvalyta. Jei mama pamatys – kaipmat viską supras. Tada man tikrai galas. Atsargiai nušliaužiau prie dėmės, atsisdau ant jos ir pariečiau po savim nesveikąją koją.

– Verčiau išvirtum arbatos, – paragino mama.

Prišėdusi ant lovos krašto nusitraukė kojines ir pamojavo man prieš akis sveikom pėdom.

– Man netrukus į darbą.

– Taip, mama.

Patraukiau po langu stovėjusią kėdę taip, kad ši pridengtų kraujo dėmę. Nuropojau grindimis, stengdamasi

slėpti nuo mamos šašuotą nesveikąją pėdą. Prisitraukusi atsisėdau ant kitos kambary buvusios kėdės, uždegiau dujas ir užkaičiau virdulį.

– Paraikyk duonos ir užtepk spirgų, – paliepė mama. – Ir broliui.

Nusijuokė.

– O jeigu atliktų kokia riekė – galėsi išmesti pro langą. Kažin kaip Stivenui Vaitui patiktų tavo pietūs? Neblogi, ką?

Tylėjau. Atriekiau dvi storas riekės, o likusią duoną paslėpiau už kriauklės. Džėmis vis tiek negrįš namo iki mamai išeinant, o jis visada dalinasi su manim maistu.

Kai paruošiau arbatą, mama priėjo paimti savo puodelio.

– Dukra, iš akių matau, ką galvoji, – pasakė. – Nesumanyk man nepaklusti. Tau pasisėkė, kad pakenčiu tave tokią. Nė neįsivaizduoji, kaip nepalyginamai blogiau viskas gali būti.

Įsipyčiau į puodelį arbatos. Sriūbtelėjau didelį gurkšnį ir pajutau į pilvą srūvančią deginančią karšto skysčio srovę. Mama nejuokavo. Aš irgi.

Būna visokių karų.

Istorija, kurią jums pasakoju, prasidėjo prieš ketverius metus, 1939-ųjų vasaros pradžioje. Anglijai grėsė dar vienas Didysis karas, tas, kurio sukuryje dabar sukamės. Žmonės bijojo. Man buvo dešimt metų (tiesa, anuomet to nežinojau), ir nors buvau girdėjęs apie Hitlerį – nuotrupas ir keiksmus, kurie iš gatvės atsklisdavo iki mano lango trečiame aukšte, – man nerūpėjo nei šis, nei koks nors kitas karas tarp šalių. Gal iš to, ką jau papasakojau, pamanėt, jog kariavau su savo motina. Bet mano pirmas karas, dar birželį, kilo tarp manęs ir brolio.

Džėmis turėjo kupetą dirvos rusvumo plaukų, angelo akis ir velniūkščio sielą. Mama pasakė, kad jam šešeri ir rudenį jis eis į mokyklą. Skirtingai nuo manų, jo kojos buvo tvirtos, su dviem sveikom pėdom. Jomis galėdavo nuo manęs pabėgti.

O aš siaubingai bijojau likti viena.

Mūsų vieno kambario butas buvo trečiame aukšte, virš smuklės, kurioje mama dirbdavo vakarais. Rytais ji labai ilgai miegodavo, o aš privalėjau pamaitinti Džėmį ir neleisti jam triukšmauti, kol mama susiruoš keltis. Paskui ji išeidavo apsipirkti ar šiaip į gatvę – paplepėti su moterimis. Kartais vesdavosi ir Džėmį, bet dažniausiai – ne. Vakarais mama išeidavo dirbti, aš išvirdavau Džėimiui arbatos, paguldavau miegoti ir padainuodavau lopšinę. Kiek atsimenu, visada tai darydavau nuo tada, kai Džėmis dar buvo vystyklusose, per mažas sėstis ant puoduko.

Mes žaisdavom, dainuodavom ir pro langą stebėdavom pasaulį: ledų pardavėjo vežimėlį, gauruotu arkliuku vediną skudurininką, vakarais iš dokų grįžtančius vyrus, moteris, džiaustančias skalbinius ir besišnekučiuojančias prieangiuose. Gatvėje vaikai šokinėdavo per virvutę ir žaisdavo liestynes.

Net ir tuomet būčiau galėjusi nulipti žemyn. Nuropoti ar nušliaužti laiptais užpakaliu. Nebuvau bejėgė. Bet kai kartą išdrįsau išeiti laukan, mama sužinojusi prilupo mane iki kraujo.

– Begėdė! – klykė. – Pabaisa su pasišlykštėtina pėda! Manai, visi turi matyti mano gėdą?

Ji pagrasino aklinau užkalti langą, jei dar syki pabandyčiau išsigauti į lauką. Visada grasindavo tai padaryti.

Mano dešinė pėda buvo maža ir persisukusi taip, kad jos apačia su ore styrančiais pirštais žiūrėjo į viršų, o tai, kas turėjo būti viršus, lietė žemę. Kulkšnis irgi buvo susisukusi, ir kaskart, kai bandydavau atsistoti, nudiegdavo taip, kad vengiau tai daryti. Užtat puikiai ropojau. Nesipriešinau įkalinimui kambaryje, kol su manim buvo Džeimis. Bet paaugęs jis veržėsi lėkti į gatvę žaisti su kitais vaikais.

– Ko jam nelėkti? – tarė mama. – Juk jis normalus vaikas.

O Džeimiui pasakė:

– Tu ne toks kaip Ada. Gali eiti kur nori.

– Negali, – paprieštaravau, – turi likti ten, kur jį mityčiau.

Iš pradžių taip ir būdavo, bet paskui jis susidėjo su būriu berniukščių – tiek jį ir temačiau. Sugrįžęs pasakodavo apie dokus Temzės pakrantėje, į kuriuos iš didžiulių laivų iškraudavo iš viso pasaulio atplukdytas prekes. Pasakodavo apie traukinius ir už mūsų daugiabutį namą didesnius sandėlius. Jis matė Šv. Marijos bažnyčią, kurios varpai mušė man laiką. Vasaros dienoms vis ilgėjant, grįždavo namo kaskart vis vėliau, kol galiausiai parsirasdavo tik mamai seniausiai išėjus į darbą. Jo niekada nebūdavo namie, bet mamai tai nerūpėjo.

Tas kambarys buvo mano kalėjimas. Negalėjau pakęsti karščio, tylos, tuštumos.

Išbandžiau viską, kad sulaikyčiau Džeimį. Užgriozdžiau duris, kad negalėtų išeiti, tik jis jau buvo stipresnis. Maldavau mamos. Grasinau Džeimiui, o vieną karštą dieną miegančiam surišau rankas ir kojas. Priversiu jį likti su manim.

Džemis pabudo. Jis neklykė ir nerėkė. Sujudėjo ir liko tįsoti, bejėgis, įsmeigęs į mane akis.

Skruostais sruvo ašaros.

Kaip mokėdama greičiau išlaisvinau jį. Jaučiausi pabaisa. Ant riešo, kur per stipriai užveržiau virvę, liko raudonas dryžis.

– Pažadu niekada daugiau to nedaryti, – pasakiau. – Niekada daugiau to nedarysiu.

Bet ašaros jam nesiliovė tekėti. Supratau. Dar niekada gyvenime nebuvau įskaudinusi Džeimio. Nė karto nebuvau jam trinktelėjusi.

Dabar buvau kaip mama.

– Liksiu namie, – sušnabždėjo jis.

– Ne, – atsakiau, – neprivalai. Tik prieš išeidamas išgerk arbatos.

Padaviau jam puodelį ir spirgais užteptą duonos riekę. Tą rytą buvom dviese, mama nežinia kur išėjusi. Paglосčiau Džeimiui galvą, pabučiavau į viršugalvį, padainavau jam, dariau viską, kad tik nusišypsotų.

– Netrukus vis tiek eisi į mokyklą, – pasakiau ir nustebau, kodėl anksčiau nebuvau apie tai pagalvojusi. – Tavęs nebus visą dieną, bet aš ištersiu. Pasistengsiu išverti.

Įkalbėjau jį eiti žaisti ir pamojavau jam pro langą.

O tada ėmiausi to, ką seniai turėjau padaryti. Pradėjau mokytis vaikščioti.

Jei galėčiau vaikščioti, gal mama manęs taip nesigėdytų. Gal kaip nors paslėptume mano luošą pėdą. Galėčiau išeiti iš kambario ir būti su Džeimi, ar bent nueiti pas jį, jeigu jam prireiktų manęs.

Taip ir atsitiko, tik ne tokiu būdu, kaip tikėjausi. Galiausia jie susiliejo į vieną – mano mažasis karas su Džeimi ir prasidėjęs Didysis karas, Hitlerio karas, kuris mane išlaisvino.

TURINYS

PIRMAS SKYRIUS	5
ANTRAS SKYRIUS	10
TREČIAS SKYRIUS	16
KETVIRTAS SKYRIUS	22
PENKTAS SKYRIUS	25
ŠEŠTAS SKYRIUS	29
SEPTINTAS SKYRIUS	34
AŠTUNTAS SKYRIUS	39
DEVINTAS SKYRIUS	47
DEŠIMTAS SKYRIUS	53
VIENUOLIKTAS SKYRIUS	57
DVYLIKTAS SKYRIUS	65
TRYLIKTAS SKYRIUS	70
KETURIOLIKTAS SKYRIUS	74
PENKIOLIKTAS SKYRIUS	80
ŠEŠIOLIKTAS SKYRIUS	88
SEPTYNIOLIKTAS SKYRIUS	96
AŠTUONIOLIKTAS SKYRIUS	103
DEVYNIOLIKTAS SKYRIUS	110
DVIDEŠIMTAS SKYRIUS	114
DVIDEŠIMT PIRMAS SKYRIUS	119
DVIDEŠIMT ANTRAS SKYRIUS	126
DVIDEŠIMT TREČIAS SKYRIUS	130

DVIDEŠIMT KETVIRTAS SKYRIUS	134
DVIDEŠIMT PENKTAS SKYRIUS	141
DVIDEŠIMT ŠEŠTAS SKYRIUS	147
DVIDEŠIMT SEPTINTAS SKYRIUS	154
DVIDEŠIMT AŠTUNTAS SKYRIUS	161
DVIDEŠIMT DEVINTAS SKYRIUS	168
TRISDEŠIMTAS SKYRIUS	174
TRISDEŠIMT PIRMAS SKYRIUS	178
TRISDEŠIMT ANTRAS SKYRIUS	186
TRISDEŠIMT TREČIAS SKYRIUS	190
TRISDEŠIMT KETVIRTAS SKYRIUS	193
TRISDEŠIMT PENKTAS SKYRIUS	199
TRISDEŠIMT ŠEŠTAS SKYRIUS	206
TRISDEŠIMT SEPTINTAS SKYRIUS	214
TRISDEŠIMT AŠTUNTAS SKYRIUS	219
TRISDEŠIMT DEVINTAS SKYRIUS	224
KETURIASDEŠIMTAS SKYRIUS	232
KETURIASDEŠIMT PIRMAS SKYRIUS	237
KETURIASDEŠIMT ANTRAS SKYRIUS	241
KETURIASDEŠIMT TREČIAS SKYRIUS	247
KETURIASDEŠIMT KETVIRTAS SKYRIUS	253
KETURIASDEŠIMT PENKTAS SKYRIUS	256
KETURIASDEŠIMT ŠEŠTAS SKYRIUS	258

Antrojo pasaulinio karo metais kovota ne tik fronte. Šiuolaikinės amerikiečių rašytojos Kimberly Brubaker Bradley romane vaikai kovoja už teisę gyventi ir būti laimingiems. Dešimtmetė Ada, su mažuoju broliuku ištrūkusi iš nemylinčios motinos gniaužtų, išmoksta įveikti negalią, pasitikėti žmonėmis bei pačia savimi.

Knyga susilaukė teigiamų skaitytojų ir kritikų įvertinimų, pelnė nemažai literatūrinių apdovanojimų. Svarbiausias iš jų – Newbery garbės medalis 2016-aisiais metais.

Redaktorė **Giedrė Kmitienė**
Korektorė **Goda Baranauskaitė**

Maketavo **Miglė Dilytė**

Tiražas 2000 egz.

Išleido leidykla „Niekorimto“

Dūmų g. 3A, LT-11119 Vilnius

www.niekorimto.lt

Spausdino UAB BALTO print

Utenos g. 41A, LT-08217 Vilnius

Ar galite įsivaizduoti mergaitę, nemačiusią žolės? Ada, būdama dešimties, pirmą kartą išvysta žalią pievą. Negana to, ji nemoka skaityti ir sunkiai vaikšto. Bet Ada anaipol ne kvaila. Ji stipri ir drąsi, be to, jaučiasi atsakinga už savo jaunesnį broliuką Džeimį. O netrukus ji jodinės poniu ir net sučiups nacių šnipą.

Panelė Smit visai nenorėjo globoti Ados ir Džeimio.

– *Neišmanau, kaip reikia rūpintis vaikais, – pasakė. Gūžtelėjau. Manim niekada niekas nesirūpino, bet nutariau nutylėti.*

Niekada nežinai, ką teks gelbėti. Ir kas išgelbės tave patį.

www.niekorimto.lt

Užsuk, net jei tu ir ne vaikas

ISBN 978-609-441-440-4

9 786094 414404